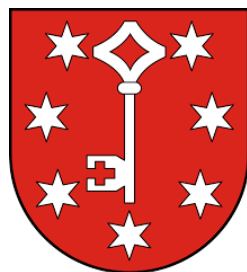

DOBRE PRAKTYKI WODNE

POWIATU GORZOWSKIEGO

SIĘC NA RZECZ
INNOWACJI W ROLNICTWIE
I NA OBSZARACH WIEJSKICH

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa Inwestująca w obszary wiejskie”

Broszura opracowana na zlecenie Lubuskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Kalsku. Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Wsi.

LUBUSKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO W KALSKU
Kalsk 91, 66-100 Sulechów
sekretariat: 68 385 20 91 (301), fax 68 385 28 68
e-mail: sekretariat@lodr.pl

Opracowanie: mgr inż. Agata Pilecka oraz
źródła własne powiatu

Zdjęcia: źródła własne powiatu

Skład i druk: APRINT.com.pl

Nakład: 500 egz.

Broszura wydrukowana w zakresie operacji pn. *Lokalne Partnerstwo Wodne* realizowanej w ramach planu operacyjnego KSOW 2020-2021, w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

POWIAT GORZOWSKI

SZANOWNI PAŃSTWO,

Współczesne polskie rolnictwo idąc z duchem czasu poszukuje innowacyjnych kierunków rozwoju. Rozwój najczęściej oznacza odkrywanie i wdrażanie nowych rozwiązań technologicznych. Coraz częściej pojawiające się susze stanowią zagrożenie dla konkurencyjności naszych produktów na światowych rynkach zbytu. Przygotowanie polskiego rolnictwa na postępujące zmiany klimatyczne jest zadaniem niezwykle potrzebnym i wymagającym zaangażowania nie tylko administracji wszystkich szczebli, ale przede wszystkim samych użytkowników wód, których decyzje bezpośrednio wpływają na ilość i jakość wody, w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

Zachęcamy Państwa do zapoznania się z niniejszą broszurą, przedstawiającą dobre praktyki wodne powiatu gorzowskiego, gdzie uwzględniono prawidłowe działania i rozwiązania w temacie racjonalnego korzystania z zasobów wodnych.

Jednocześnie informujemy, że Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku wychodząc naprzeciw potrzebom rolników, wspiera innowacje w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie, na obszarach wiejskich i w gospodarce zasobami wodnymi. Wsparcie w tej ostatniej dziedzinie polega na pomocy zainteresowanym podmiotom w tworzeniu Lokalnych Partnerstw ds. Wody oraz ubieganiu się o pozyskiwanie funduszy z Unii Europejskiej. Działania te realizuje zespół SIR w ramach dwuletnich planów operacyjnych KSOW.

Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku organizuje szkolenia, konferencje oraz spotkania poświęcone inicjatywom w rolnictwie i na obszarach wiejskich. Ponadto w bogatej ofercie usług świadczonych przez LODR znajdziecie Państwo również:

- Doradztwo technologiczne
- Pomoc w wypełnianiu dokumentacji służącej pozyskaniu środków z funduszy unijnych
- Pomoc w wypełnianiu wymogu prowadzenia rachunkowości w wybranych działaniach PROW
- Analizy laboratoryjne
- Bogatą ofertę szkoleniową
- Wynajem sal konferencyjnych i usługi hotelowe.

Bieżące wiadomości na temat działalności, jak również wiele innych informacji dotyczących rolnictwa, znajdziecie Państwo w wydawanym przez nas miesięczniku Lubuskie Aktualności Rolnicze oraz stronie www.lodr.pl

DOBRE PRAKTYKI WODNE

Coraz częściej pojawiające się susze stanowią zagrożenie dla konkurencyjności naszych produktów na światowych rynkach zbytu. Przygotowanie polskiego rolnictwa na postępujące zmiany klimatyczne jest zadaniem niezwykle potrzebnym i wymagającym zaangażowania nie tylko administracji wszystkich szczebli, ale przede wszystkim samych użytkowników wód, których decyzje bezpośrednio wpływają na ilość i jakość wody w rolnictwie i na obszarach wiejskich. W dobie zachodzących zmian klimatycznych, problem dostępu do wody, w szczególności do wody czystej, będzie się nasilał (mniejsza suma opadów, wysychanie cieków).

Dlatego w celu zintensyfikowania działań w zakresie szeroko pojętej racjonalnej gospodarki wodą, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) we współpracy z jednostkami doradztwa rolniczego, tj. Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie (CDR) i ośrodkami doradztwa rolniczego (ODR), przystąpiło do utworzenia w każdym województwie, najpierw pilotażowych, następnie po prostu już Lokalnych Partnerstw ds. Wody. Program pilotażowy prowadzono od maja 2020 r. do grudnia 2020 r. W województwie lubuskim pilotażem objęty został powiat świebodziński. Od stycznia 2021 r. Lokalne Partnerstwa Wodne zaczęły obejmować kolejne pięć powiatów naszego województwa. Według założeń, do końca 2022 r. partnerstw powinny zostać zawiązane w każdym lubuskim powiecie.

CZYM JEST LOKALNE PARTNERSTWO WODNE (LPW)?

Lokalne Partnerstwo Wodne (LPW) to dobrowolne, nieformalne zrzeczenie osób/podmiotów, które są zainteresowane lub zaangażowane w gospodarowanie wodą na danym obszarze. Inicjatywę w zakresie tworzenia partnerstw wodnych na terenie powiatu podjęły ośrodki doradztwa rolniczego, w ramach których zostali powołani lokalni koordynatorzy ds. LPW. Forma prawna funkcjonowania LPW jest dowolna i zależna od potrzeb, może to być np. forma listu intencyjnego.

JAKI JEST CEL FUNKCJONOWANIA LPW?

Głównym celem funkcjonowania LPW jest poprawa gospodarki wodnej na terenie powiatu poprzez:

- ⊙ aktywizowanie społeczności lokalnych i umacnianie współpracy pomiędzy wszystkimi podmiotami,
- ⊙ diagnoza sytuacji w zakresie zarządzania zasobami wody pod kątem potrzeb rolnictwa i mieszkańców obszarów wiejskich,
- ⊙ wypracowanie wspólnych rozwiązań na rzecz poprawy szeroko pojętej gospodarki wodnej w rolnictwie i na obszarach wiejskich oraz współdecydowanie o tym co dzieje się na danym terenie,
- ⊙ opiniowanie i wypracowanie planów inwestycyjnych związanych z wodą pod kątem bezpieczeństwa i potrzeb mieszkańców jak i zabezpieczenia celów produkcyjnych i ochrony środowiska,
- ⊙ działania promocyjne i edukacyjne wśród mieszkańców na rzecz racjonalnej gospodarki wodą.

POWIAT GORZOWSKI:

- Kostrzyn nad Odrą (miasto)
- Kostrzyn nad Odrą (gmina miejska)
- Witnica (miasto)
- Witnica (gmin miejsko-wiejska)
- Bogdaniec (gmina wiejska)
- Deszczno (gmina wiejska)
- Kłodawa (gmina wiejska)
- Lubiszyn (gmina wiejska)
- Santok (gmina wiejska)

INFORMACJE O POWIECIE

Powiat gorzowski – powiat w Polsce (województwo lubuskie), utworzony w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej. Siedziba władz powiatu, Gorzów Wielkopolski, nie wchodzi w jego skład, ma status miasta na prawach powiatu.

- ◆ **Powierzchnia:** 1213 km²
- ◆ **Liczba ludności:** 71 438 (2017) GUS Polska
- ◆ **Województwo:** Lubuskie
- ◆ **Stolica:** Gorzów Wielkopolski
- ◆ **W skład powiatu wchodzi:**
 - gminy miejskie: Kostrzyn nad Odrą
 - gminy miejsko-wiejskie: Witnica
 - gminy wiejskie: Bogdaniec, Deszczno, Kłodawa, Lubiszyn, Santok
 - miasta: Kostrzyn nad Odrą, Witnica

ZASOBY WODNE POWIATU GORZOWSKIEGO

Wody powierzchniowe w powiecie

Obszar powiatu podlega pod cztery Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej, tj. w Poznaniu, Bydgoszczy, Szczecinie i Wrocławiu. Opisujący teren można zaliczyć głównie do dorzecza Odry. Powiat posiada bardzo bogatą sieć wód powierzchniowych. Zachodnia granica wytyczona jest przez rzekę Odrę. W rejonie Kostrzyna nad Odrą do Odry wpływa Warta, która do ujścia Noteci płynie na zachód. Do Warty, w rejonie Santoka, wpływa Notec. Wśród rzek, które mają regionalne znaczenie są:

- Kłodawka, które jest prawobrzeżnym dopływem Warty, do której uchodzi na terenie Gorzowa Wlkp.
- Witna, która również stanowi prawy dopływ Warty i uchodzi do niej na terenie Powiatu Gorzowskiego.
- Myśla, która przepływa przez gminę Lubiszyn, a do Odry uchodzi poza powiatem.

W północnej i zachodniej części powiatu występują największe skupiska wód stojących, natomiast w części południowej przeważają wody płynące.

Na północy powiatu, w gminie Kłodawa występuje grupa jezior rynnowych. Sa one wykorzystywane do celów turystycznych i rekreacyjnych i leżą w dolinie rzeki Santoczna i jej dopływów. Jeziora te to: Lubieszewko, Lubie, Chłopek, Chłop, Mrowinko Małe oraz Mrowinko. Jeziora te, o długim i wąskim kształcie, układają się w ciągi tworzące łańcuch, przez który przepływa rzeka. Na terenie gminy występują również jeziora wykorzystywane do sportów wodnych i kąpieli, są to jeziora: Nierzyn, Ostrowite, Kłodawa oraz Grabino.

Bulwar wschodni w Gorzowie Wlkp.

Na północy powiatu, w gminie Lubiszyn znajduje się jezioro Marwickie, które jest największym jeziorem w powiecie gorzowskim i obejmuje aż 140 ha.

W zachodniej części powiatu gorzowskiego, największym akwenem jest jezioro Wielkie, które ma około 51 ha i przepływa przez nie rzeka Witna.

W południowej części powiatu, na terenie gminy Deszczno znajduje się jezioro Glinik, połączone z kanałem Postomskim (Roszkowiecki).

Powiat Gorzowski położony jest w zasięgu 5 Jednolitych Części Wód Podziemnych,

- JCWPd nr 23 obejmuje północno-zachodnią część powiatu,
- JCWPd nr 33 zajmuje centralną i zachodnią część opisywanego obszaru,
- JCWPd nr 34 położona jest we wschodniej części analizowanego powiatu,
- JCWPd nr 40 i 41 obejmują południowo-wschodnie fragmenty powiatu.

Projekt pn. „Aktywna ochrona ptaków wodnych i błotnych na terenie Polderu Północnego w Parku Narodowym „Ujście Warty” poprzez poprawę warunków wodnych siedlisk lęgowych oraz miejsc żerowania i odpoczynku w czasie migracji i zimowania. Bagna są Dobre! etap 2. LIFE09/NAT/PL/000257

Polder Północny, na którym realizowany był projekt, usytuowany jest na prawym brzegu rzeki Warty przy ujściu do Odry. W granicach Parku Narodowego „Ujście Warty” znajduje się około 60% procent jego powierzchni, stanowiąc jeden z trzech obwodów ochronnych wchodzących w skład Parku Narodowego, mianowicie Obwód Ochronny Polder Północny -Witnica.

Niszczące zastawki na Warcie w Parku narodowym Ujście Warty

Odnowiona zastawka na Warcie w Paru Narodowym Ujście Warty

Po odcięciu od zalewów Warty oraz jej dopływów obszar ten już w XIX w. był stopniowo osuszany i użytkowany rolniczo aż do lat 80tych XX w. W okresie PRL funkcjonował tam PGR, który prowadził intensywną gospodarkę łąkarską. Postępująca modernizacja i intensyfikacja użytkowania rolniczego tego terenu z czasem prowadziła do degradacji łąk. W latach 90tych XX w, wraz ze zmianą systemu społeczno-gospodarczego i upadku PGR-ów, tereny te przestały być użytkowane. Po tym okresie pozostała na tym obszarze znaczna ilość urządzeń melioracyjnych w tym również rozbudowana sieć zarastających z czasem rowów melioracyjnych. Wszystko to spowodowało znaczne zubożenie różnorodności roślin i zwierząt w szczególności ptaków i wycofywanie się z tego obszaru wielu cennych gatunków. Zaniedbane urządzenia melioracyjne nie mogły już służyć do zatrzymywania wody w okresach suszy, a jedynie drenowały Polder. W ten sposób stan cennych siedlisk, które służyły zarówno ptakom jak i ludziom, ulegał stałemu pogarszaniu się z czasem nie służąc już ani przyrodzie, ani człowiekowi.

Projekt Bagna są dobre! został przygotowany i wdrożony głównie z myślą o poprawie warunków bytowania ptaków gatunków, których funkcjonowanie związane jest w znacznej mierze z otwartymi siedliskami łąkowo-bagiennymi. Na Polderze Północnym stwierdzono występowanie co najmniej 55 gatunków ptaków – wśród najbardziej zagrożonych warto wymienić m.in. bąka, dubelta, czajkę, siewkę złotą, bielika. Na terenie tym

zaobserwowano również występowanie wielu gatunków ssaków, w tym drapieżnych, m.in. wydra i gronostaj. Stosunkowo liczne są jelenie i sarny. Łącznie dotychczas stwierdzono 9 gatunków płazów – najwięcej jest żaby śmieszki i wodnej. Występuje tu również ropucha szara i zielona, a także kumak nizinny. Spośród gadów zaobserwować można jaszczurkę zwinę, liczny jest lubiący bliskość wody zaskroniec. Dobrze rozwinięta sieć wodna sprzyja licznemu występowaniu ryb. Na terenie Parku stwierdzono 35 gatunków ryb. Dominującą grupą są karpowate, przede wszystkim leszcz, karaś, lin, karp. Licznie występującymi rybami drapieżnymi są szczupak i okoń. Spośród gatunków zagrożonych i objętych ochroną występują tutaj różanka, piskorz, koza.

Zaniedbane rowy melioracyjne oraz urządzenia hydrotechniczne – szczególnie przepusty piętrzące czyli popularnie zwane zastawki uległy zniszczeniu i nie pełniły swych funkcji nawadniających. W ramach Projektu zmodernizowaliśmy i dostosowaliśmy infrastrukturę melioracyjną tak, aby umożliwiała ona doprowadzenie i utrzymanie wód na Polderze Północnym Witnica, co jest niezbędne dla odtworzenia i ochrony siedlisk ptaków wodno-błotnych. Łącznie przebudowanych zostało 41 przepustów piętrzących pozwalających na zatrzymanie wód na obszarze Polderu, 6 przepustów drogowych oraz 4 jazy. Dodatkowo wybudowane zostały 3 przepławki dla ryb, przy jazach, aby w okresie piętrzenia wód pozwolić rybom na swobodną migrację. Urządzenia te zostały zlokalizowane na rowach, gdzie wykonane zostało również usuwanie nalotu roślinności krzewiastej - czyli głównie wierzby zarastającej rowy, 171,9 km rowów zostało wyczyszczonych i przygotowanych do dostarczania i zatrzymywania wody na siedliskach kluczowych dla zagrożonych gatunków ptaków. Projekt zakłada dostosowania warunków wodnych i glebowych dla potrzeb ptaków, roślin i siedlisk awifauny oraz gospodarki rolnej przyjaznej przyrodzie m.in. poprzez umożliwienie użytkowania łąkowo-pastwiskowego terenu poprzez obniżenie poziomu wód gruntowych od końca okresu lęgowego (połowa czerwca, początek lipca) do końca września.

Jak mówią pracownicy Parku Narodowego: „Dzięki działaniom zrealizowanym w ramach tego projektu mamy nadzieję zatrzymać proces degradacji gleb torfowych lokalnie przywracając procesy torfotwórcze, które są bardzo istotne dla zatrzymywania wody i późniejszego powolnego jej oddawania do środowiska - dla człowieka i przyrody. W dobie coraz częstszych, dramatycznych powodzi i licznych podtopień, często przeplatanych bardzo dotkliwymi w skutkach suszami, powinniśmy wreszcie uświadomić sobie jak działają bagna. Torf i bagienna roślinność mają tutaj kluczowe znaczenie. A wszystko przez ich niezwykłą i wielce dobroczynną wła-

ściwość – zdolność magazynowania nadmiaru wody. Woda, która została zmagazynowana przez torfowisko w czasie gdy było jej za dużo i groziła nam powódź, zostanie oddana gdy w otoczeniu będzie jej brakować i zagrażać nam będzie susza”.

SANTOK – PORT MARINA

W 2020 roku, w powiecie gorzowskim, gminie Santok został otwarty nowoczesny port Marina. Powstała ona na Noteci tuż przed tym, gdy łączy się ona z Wartą - po lewej stronie mostu, patrząc w kierunku Starego Polichna. Inwestycja warta jest 976 tys. euro, z których 831 tys. euro to dotacja unijna. W Santoku powstał również m.in. basen z nabrzeżem, pomost pływający czy pole biwakowe. Powstanie portu to zasługa m.in. programu „Łączą nas rzeki”, który ma za zadanie zacieśniać więzi polsko-niemieckie pod względem turystyki wodnej. Gmina Santok przystąpiła do niego już w 2006 roku. Dopiero kilkanaście lat później udało się projekt zakończyć. – Składa się na to praca wielu samorządowców. Santok leży u zbiegu dwóch rzek, Warty i Noteci. Marina wybudowana jest na Noteci tuż za mostem drogowym w Santoku. Dla wodniaków jest więc to miejscowość bardzo atrakcyjna turystycznie. Dla nich powstała przystań wodna razem z całym zapleczem sanitarnym. Zbudowano basen portowy, pływające pomosty oraz cztery domki, które można wynajmować.

Port Marina w Santoku po remoncie

Port Marina w Santoku po remoncie

PODSUMOWANIE

Niniejsza broszura obrazuje co dobrego w kwestii wody działo się w danym powiecie w ostatnich latach. Jednym z działań jest organizacja spotkań w ramach Lokalnego Partnerstwa Wodnego, które daje możliwość swoim członkom, do realizacji kolejnych projektów wspomagających gospodarowanie wodą na terenie danego powiatu.

Lokalne Partnerstwo Wodne jest bez wątpienia bardzo ważną inicjatywą. Korzyści jakie mogą płynąć z zawiązania się partnerstw są obiecujące. Dzięki partnerstwu powiaty mogą spisywać inwestycje wodne niezbędne na ich terenie, które kolejną będą składową Planu Działania dla danego powiatu. W późniejszym czasie powiaty (z uwzględnieniem wszystkich członków partnerstwa) będą mogły składać wnioski o dofinansowanie niniejszych inwestycji do ARiMR.

W 2019 utworzono partnerstwo pilotażowe (w woj. Lubuskim) , w powiecie świebodzińskim.

W 2021 roku przeprowadzano spotkania w kolejnych pięciu powiatach województwa lubuskiego, tj. powiecie żagańskim, zielonogórskim, krośnieńskim, międzyrzeczkim i gorzowskim.

Koniec ubiegłego roku zakończył się podpisaniem deklaracji współpracy ze wszystkimi ww. powiatami, aktualnie czekamy na dalszy rozwój sytuacji.

W 2022 planowane są spotkania w pozostałych lubuskich powiatach.

Jeżeli i Ty chcesz być członkiem Lokalnego Partnerstwa Wodnego skontaktuj się z nami!!!

**LUBUSKI OŚRODEK
DORADZTWA ROLNICZEGO**

Kalsk 91, 66-100 Sulechów
tel.: 68 385 20 91, fax 68 385 28 68
e-mail: sekretariat@lodr.pl

**Oddział LODR w Lubniewicach
z siedzibą w Gliśnie**

Glisno 123, 69-210 Lubniewice
tel.: 95 755 76 14, fax: 95 755 71 79
e-mail: lubniewice@lodr.pl

**SIEĆ NA RZECZ
INNOWACJI W ROLNICTWIE
I NA OBSZARACH WIEJSKICH**

Koordynator ds. LPW przy LODR w Kalsku

Agata Pilecka
Tel. 516 177 411, e-mail: a.pilecka@lodr.pl

Doradca ds. LPW przy LODR w Kalsku

Piotr Dzierżanowski
Tel. 506 864 187, e-mail: p.dzierzanowski@lodr.pl